

Edukacja międzykulturowa i regionalna

Instrukcja przygotowania pracy semestralnej,
literatura pomocnicza, wybór stron internetowych

Forma zajęć: wykład

Prowadzący zajęcia: dr hab. Przemysław Grzybowski prof. uczelni

Instrukcja przygotowania pracy semestralnej

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest opracowanie pracy semestralnej w postaci **koncepcji edukacji regionalnej w środowisku zróżnicowanym kulturowo**.

Ma to być projekt działań edukacyjnych (zarys, pomysł, propozycja, szczegółowy plan) adresowanych do wybranych osób (np. grupy przedszkolnej, klasy szkolnej, grupy rówieśniczej, uczestników zajęć wybranej instytucji opiekuńczo-wychowawczej i/lub organizacji pozarządowej). Należy go przygotować na podstawie dowolnych źródeł (literatury przedmiotu, stron internetowych, materiałów prasowych, własnych doświadczeń itp.). W koncepcji należy wykorzystać takie kategorie pojęciowe jak: „region”, „miejsce”, „świadek”, „sąsiad”. **Nie ma to być relacja z przeprowadzonych zajęć, badań naukowych ani program działania instytucji.**

Praca powinna zawierać następujące części:

- **Część 1 - Charakterystyka regionu i jego dziedzictwa kulturowego ukształtowanego przy współdziałaniu Innych/Obcych.** Należy udzielić odpowiedzi na następujące pytania: Jakiego regionu mają dotyczyć działania edukacyjne? W jakich okolicznościach przy współdziałaniu Innych/Obcych zostały ukształtowane elementy regionalnego dziedzictwa kulturowego? Które z tych elementów występują współcześnie w przestrzeni publicznej?
- **Część 2 - Określenie okoliczności realizacji działań edukacyjnych.** Należy udzielić odpowiedzi na następujące pytania: Jakie elementy regionalnego dziedzictwa kulturowego zostaną wykorzystane w planowanych działaniach edukacyjnych? W jakim celu, gdzie i jak długo będą realizowane działania edukacyjne?
- **Część 3 - Określenie uczestników działań edukacyjnych i ich form.** Należy udzielić odpowiedzi na następujące pytania: Kto będzie realizował działania edukacyjne? Kto będzie ich adresatem? Na czym mają polegać planowane działania edukacyjne (formy, środki, miejsca i sposoby ich wykorzystania?)
- **Część 4 - Wyjątkowe źródła informacji.** Należy udzielić odpowiedzi na następujące pytanie: Które źródła wykorzystane w trakcie prac nad koncepcją były szczególnie inspirujące i dlaczego?
- **Bibliografia** (wykaz wykorzystanej literatury, stron internetowych, filmów, programów telewizyjnych, audycji itp.).

Przedmiotem oceny jest praca egzaminacyjna opatrzona danymi osobowymi studentów na okładce. Wzór okładki przesyłany jest studentom pocztą elektroniczną i dostępny na stronie internetowej www.grzybowski.ukw.edu.pl

Pracę należy przekazać prowadzącemu zajęcia w formie wydruku podczas ostatnich zajęć zaplanowanych w systemie USOS. **Złożenie pracy po terminie skutkuje obniżeniem oceny.**

Literatura pomocnicza

- Aleksandrowicz-Pędich L., *Międzykulturowość na lekcjach języków obcych*. Trans Humana, Białystok 2005.
- Bernacka-Langier A., Janik-Płocińska B., Kosowicz A., Pawlic-Rafałowska B., Piegat-Kaczmarzyk M., Walczak G., Rejmer Z., Wasilewska-Łaszczuk J., Zasuńska M., *Inny w polskiej szkole - poradnik dla nauczycieli pracujących z uczniami cudzoziemskimi*. Fundacja Polskie Forum Migracyjne, Warszawa 2009.
- Białek K., Halik T., Marek A., Szuchta R., Weigl B., *Edukacja przeciw dyskryminacji*. Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa 2008.
- Białek K., Kowalska A., Kownacka E., Piegat-Kaczmarzyk M., *Warsztaty kompetencji międzykulturowych - podręcznik dla trenerów*. Uniwersytet Warszawski, Międzynarodowe Centrum Adaptacji Zawodowej, Warszawa 2008.
- Białek M., *Kształcenie międzykulturowe w edukacji językowej*. Oficyna Wydawnicza Atut, Wrocław 2009.

- Białkowski M., Biegański Z., Maresz T., Polak W. (red.): *Swojskość i obcość w regionie kujawsko-pomorskim*. Dom Wydawniczy „Margarfesen”, Bydgoszcz - Toruń 2015.
- Bohosiewicz M., Kornacki P., Jurewicz J., Marek A., Kuspys P., Halik T., Czerniejewska I., *Imigranci w mojej klasie*. Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa 2011.
- Chodkowska M., *Razem damy sobie radę! W drodze do zintegrowanego społeczeństwa*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2009.
- Chojnacki R., Wesolowska H., Zaufal K., *Tolerancja.pl - materiały dla nauczycieli*. Wydawnictwo Znak, Kraków 2002.
- Chudziński E., *Regionalizm. Idea, realizacje, instytucje*. Mazowiecka Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2010.
- Czerniejewska I. (red.), *Antydyskryminacja na co dzień*. Stowarzyszenie Jeden Świat, Poznań 2005.
- Czerniejewska I. (red.), *Wielokulturowość na co dzień. Materiały dla nauczycieli*. Stowarzyszenie Willa Decjusza, Kraków 2006.
- Czerniejewski M., Kubiak I., Malczewska M., Szczepanik W., *Uchodźcy. Materiał pomocniczy dla prowadzących zajęcia na temat uchodźców*. Stowarzyszenie Jeden Świat, Poznań 2001.
- Czykwini E., Rusaczyk M. (red.), *„Gorsi Inni” - badania*. Trans Humana, Białystok 2008.
- Denek K., Pawelski L., Urbanek B., Żukrowska A. (red.), *Wokół małych ojczyzn*. Wydawnictwo Szczecińskiej Szkoły Wyższej Collegium Balticum, Szczecin 2011.
- Denek K., Pawelski L., Żukrowska A. (red.), *Regionalizm i twórczość w edukacji*. Wydawnictwo Szczecińskiej Szkoły Wyższej Collegium Balticum, Szczecin 2011.
- *Dzień Integracji - Tacy Sami*. Centrum Integracja, Program Młodzież, Warszawa 2003.
- Europejski Ruch Młodzieży przeciwko Rasizmowi, Ksenofobii, Przejawom Antysemityzmu i Nietolerancji, *Każdy inny, wszyscy równi...* Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty, Warszawa 2003.
- Grzybowski P.P., *Edukacja międzykulturowa - konteksty. Od tożsamości po język międzynarodowy*. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2011.
- Grzybowski P.P., *Edukacja międzykulturowa - przewodnik. Pojęcia - literatura - adresy*. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2008.
- Grzybowski P.P., Idzikowski G., *Inni, Obcy - ale Swoi. O edukacji międzykulturowej i wspólnocie w szkole integracyjnej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2018.
- Grzybowski P.P., *Lektury do edukacji międzykulturowej dla dzieci. Przewodnik bibliograficzny*. [w:] E.Ogrodzka-Mazur, U.Szuścik, A.Szafrńska (red.): *Edukacja małego dziecka. Tom 14. Konteksty społeczne i międzykulturowe*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2019, s.189-203.
- Grzybowski P.P., *Spotkania z Innymi. Czytanki do edukacji międzykulturowej*. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2011.
- Gwórak-Sosnowska K., Morzoł I. (red.), *Języki świata. Materiały dydaktyczne do zajęć międzykulturowych*. UNESCO, Warszawa 2008.
- Idzik I., Nitka J., Marcinowska H., Onuchowska A., Kasprzyk T., Biłyk K., Reich A., Mackiewicz K., Cieśliński Ł., *Program edukacyjny „Różni - równi”. Podręcznik dla prowadzących lekcje na temat mniejszości narodowych i etnicznych*. Stowarzyszenie Jeden Świat, Poznań 2004.
- Kamińska K., Kwiatkowska A., *Jesteśmy tacy sami. Sztuka w edukacji międzykulturowej*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2009.
- Kamińska K., *W stronę wielokulturowości w edukacji przedszkolnej*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2005.
- Kapuściński R., *Spotkanie z Innym jako wyzwanie XXI wieku*. Universitas, Kraków 2004.
- Kapuściński R., *Ten Inny*. Wydawnictwo Znak, Kraków 2006.
- Kosek-Nita B., Raś D. (red.), *Kontakty z ludźmi „Innymi” jako problem wychowania, opieki i resocjalizacji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2007.
- Kosowicz A., *Migracje online. Przewodnik po stronach internetowych poświęconych migracji i międzykulturowości*. Fundacja Polskie Forum Migracyjne, Warszawa 2009.
- Kosowicz A., *Muzułmanie i uchodźcy w polskiej szkole*. Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa 2008.
- Kosowicz A., *Uchodźcy - broszura dla nauczycieli*. Centrum Pomocy Uchodźcom Polskiej Akcji Humanitarnej, 2010.
- Koszewska K. (red.), *Zrozumieć innych, czyli jak uczyć o uchodźcach*. Wydawnictwa CODN, Warszawa 2001.
- Kromolicka B., Linka A. (red.): *Służby społeczne w pracy z uchodźcami na pograniczu polsko-niemieckim*. Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2018.
- Kusek R., Sanetra-Szeliga J. (red.), *Kultura w dialogu. Kampania 1001 działań na rzecz dialogu w Polsce*. Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2008.
- Kusek R., Sanetra-Szeliga J. (red.), *Swoi - Obcy. Edukacja międzykulturowa w Polsce - materiały*. Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2011.
- Lewowicki T., Suchodolska J. (red.), *Dzieci w procesie kształtowania postaw kulturowych. Przewodnik po ścieżkach edukacji regionalnej, wielo- i międzykulturowej: materiały dla nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych*. Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2011.
- Lewowicki T., Suchodolska J. (red.), *Rodzina, wychowanie, wielokulturowość*. Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Cieszyn -Warszawa 2000.

- Lewowicki T., Suchodolska J. (red.): *Dzieci w procesie kształtowania postaw kulturowych. Przewodnik po ścieżkach edukacji regionalnej, wielo- i międzykulturowej: materiały dla nauczycieli gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012.
- Machul-Telus B. (red.): *Karaimi*. Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012.
- Machul-Telus B. (red.): *Łemkowie*. Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2013.
- Machul-Telus B. (red.): *Ormianie*. Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014.
- Machul-Telus B., Markowska-Manista U. (red.): *Afrykańska układanka. Bajki, legendy, opowieści afrykańskie w edukacji globalnej. Materiały dla nauczycieli i pedagogów*. Fundacja Filmgramm, Warszawa 2018.
- Marek A., Kosowicz A., Gajownik S., *Uchodźca, mój dobry sąsiad*. Fundacja Kultury Chrześcijańskiej Znak, Kraków 2010.
- Martinelli S., Taylor M. (red.), *Uczenie się międzykulturowe. Pakiet szkoleniowy nr 4*. Rada Europy i Komisja Europejska, Strasbourg 2000.
- Młynarczuk A. (red.), *Uwiecznić Atlantyde. Wielokulturowość Podlasia w edukacji nieformalnej*. Fundacja Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2010.
- Młynarczuk-Sokołowska A., Potoniec K., Szostak-Król K. (red.), *Przygody Innego. Bajki w edukacji międzykulturowej*. Fundacja Edukacji i Twórczości, Białystok 2011.
- Nijakowski L.M. (red.): *Czesi*. Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012.
- Nijakowski L.M. (red.): *Litwini*. Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2013.
- Nijakowski L.M. (red.): *Niemcy*. Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016.
- Nikitorowicz J. (red.), *Rodzina wobec wyzwań edukacji międzykulturowej*. Trans Humana, Białystok 1997.
- Nikitorowicz J., *Kreowanie tożsamości dziecka. Wyzwania edukacji międzykulturowej*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005.
- Nikitorowicz J., *Pogranicze, tożsamość, edukacja międzykulturowa*. Trans Humana, Białystok 1995.
- Nikitorowicz J.: *Etnopedagogika w kontekście wielokulturowości i ustawicznie kształtującej się tożsamości*. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2018.
- Nikitorowicz J., *Edukacja regionalna i międzykulturowa*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009.
- Nowicka E., Nawrocki J. (red.), *Inny - obcy - wróg*. Oficyna Naukowa, Warszawa 1996.
- Nowicka E., *Obcy u siebie. Luteranie w Warszawie*. Oficyna Naukowa, Warszawa 1993.
- Parfieniuk I., *Nauczyciel w sytuacji dialogu kultur*. Trans Humana, Białystok 2006.
- Pawelec L., *Edukacja regionalna w przedszkolu i klasach młodszych szkoły podstawowej*. Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2006.
- Petrykowski P., *Edukacja regionalna. Problemy podstawowe i otwarte*. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2013.
- Polska Akcja Humanitarna, *Humanitaryzm. Scenariusze zajęć do edukacji humanitarnej*. Polska Akcja Humanitarna, Warszawa 2001.
- Stewart J. (red.), *Mosty zamiast murów. Podręcznik komunikacji interpersonalnej*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.

Wybór stron internetowych

- **Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi** - <https://www.centrumdialogu.com>
- **Centrum im. Ludwika Zamenhofa** - <https://www.centrumzamenhofa.pl>
- **Centrum Wielokulturowe** - <https://centrumwielokulturowe.waw.pl>
- **Czasopismo „Edukacja Międzykulturowa”** - <https://us.edu.pl/wydzial/wsne/nauka-i-badania/serie-wydawnicze/edukacja-miedzykulturowa-2/>
- **Czwarty Świat Polska** - <https://www.atd.org.pl>
- **Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego** - <https://www.krzyzowa.org.pl/pl/>
- **Fundacja „Przestrzenie Dialogu”** - <http://przestrzeniedialogu.org>
- **Fundacja ADRA Polska** - <https://www.adra.pl>
- **Fundacja Autonomia** - <https://autonomia.org.pl>
- **Fundacja Centrum im. Profesora Bronisława Geremka** - <https://geremek.pl>
- **Fundacja Edukacji Międzykulturowej** - <http://miedzykulturowa.org.pl>
- **Fundacja Forum Dialogu Między Narodami** - <http://dialog.org.pl/pl/>
- **Fundacja im. Księdza Jana Kaczkowskiego** - <https://fundacjakaczkowskiego.org>
- **Fundacja Inna Przestrzeń** - <https://www.innaprzestrzen.pl>
- **Fundacja na rzecz Różnorodności Społecznej** - <https://frs.org.pl>
- **Fundacja Ocalenie** - <https://ocalenie.org.pl>
- **Fundacja Peryferia - Ośrodek Solidarności Międzykulturowej** - <https://www.peryferia.org/kontakt>

- **Fundacja Pogranicze** - <https://www.pogranicze.sejny.pl>
- **Fundacja Polskie Forum Migracyjne** - <https://www.forummigracyjne.org>
- **Fundacja Przestrzenie Dialogu** - <http://przestrzeniedialogu.org>
- **Fundacja Shalom** - <http://shalom.org.pl>
- **Fundusz Obywatelski im. Henryka Wujca** - <https://www.funduszobywatelski.pl>
- **Galiczyjska Fundacja Rozwój i Edukacja** - <http://galicyjskafundacja.tilda.ws>
- **Grupa Granica** - <https://www.grupagranica.pl>
- **Grupa Zagranica** - <https://zagranica.org.pl>
- **Helsińska Fundacja Praw Człowieka** - <https://www.hfhr.pl>
- **Instytut Spraw Publicznych** - <https://www.isp.org.pl>
- **Integracja** - <https://www.integracja.org>
- **Jedni z wielu - Romowie** - <https://jednizwielu.pl>
- **Kontynent Warszawa** - <https://kontynent-warszawa.pl>
- **Mapa Kultury** - <https://nck.pl/projekty-kulturalne/projekty/mapa-kultury>
- **Międzynarodowe Centrum Kultury** - <https://mck.krakow.pl>
- **Niepełnosprawni.pl** - <http://www.niepelnosprawni.pl>
- **Nomada - Stowarzyszenie na rzecz Integracji Społeczeństwa Wielokulturowego** - <https://nomada.info.pl>
- **Ośrodek Międzykulturowych Inicjatyw Twórczych Rozdroża** - <https://rozdroza.com>
- **Otwarta Rzeczpospolita. Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii** - <https://www.otwarta.org>
- **Panorama kultur - Europa mniej znana** - <https://www.pk.org.pl>
- **Panorama Kultur** - <https://www.pk.org.pl>
- **Polska Akcja Humanitarna** - <https://www.pah.org.pl>
- **Polska Fundacja Pomocy Humanitarnej „Res Humanae”** - <https://reshumanae.org.pl>
- **Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego** - <http://www.ptpa.org.pl>
- **Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności** - <http://www.pfwb.com.pl>
- **Pozytywni w Tęczy** - <https://pozytywniwteczy.pl>
- **Pozytywnie Otwarci** - <http://pozytywnieotwarcipol/index2.html>
- **Ratujmy Ludzi na Granicy** - <https://www.ratujmyludzinagranicy.pl>
- **Rodziny Bez Granic** - <https://rodzinybezgranic.pl>
- **Sieć Organizacji Społecznych dla Edukacji** - <https://sosdlaedukacji.pl>
- **Stowarzyszenie „Monar”** - www.monar.pl
- **Stowarzyszenie Antropologów Kultury Etnosfera** - <http://etnosfera.org.pl>
- **Stowarzyszenie Jeden Świat** - <http://jedenswiat.org.pl>
- **Stowarzyszenie Lepszy Świat** - <http://lepszyswiat.org.pl>
- **Stowarzyszenie Mali Bracia Ubogich** - <https://www.malibracia.org.pl>
- **Stowarzyszenie Nigdy Więcej** - <https://www.nigdywiecej.org>
- **Stowarzyszenie Pracownia Etnograficzna** - <https://etnograficzna.pl>
- **Stowarzyszenie Praktyków Kultury** - <http://www.praktycy.org>
- **Stowarzyszenie Pro Humanum** - <https://www.prohumanum.org>
- **Stowarzyszenie Romów w Polsce** - <http://stowarzyszenie.romowie.net/aktualnosci-2.html>
- **Stowarzyszenie Vox Humana** - <http://voxhumana.org.pl>
- **Strefa Wolno-Słowa** - <http://strefawolnoslowa.pl>
- **Tolerancja.pl** - <https://www.tolerancja.pl>
- **Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej** - <https://tea.org.pl>
- **Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”** - <https://e.org.pl>